

УДК 664

С. О. Коваль, Р. А. Корнєв, А. С. Ярмусь

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ТЕХНІЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ХАРЧОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

S. O. Koval, R. A. Korniev, A. S. Yarmus

TECHNICAL ASPECTS OF INCREASING THE COMPETITIVENESS OF FOOD PRODUCTS

Потужний природо–ресурсний потенціал України дозволяє вирощувати велику кількість різноманітної сільськогосподарської продукції та сприяє розвитку харчової і переробної промисловості. Це дає можливість забезпечувати населення високоякісними харчовими продуктами, а також розширити присутність України на швидкозростаючому світовому ринку. Проте, зараз з України в основному експортуються сировинна продукція та продукція первинної обробки. Крім того, в Україну останнім часом збільшився імпорт різної продукції, у тому числі і продуктів харчування. Часто вітчизняна харчова продукція програє імпортним аналогам, що знижує її конкурентоспроможність і на внутрішньому ринку.

Головними тенденціями розвитку світового ринку харчових продуктів є [1]:

- підвищення рівня гігієнічних вимог та стандартів безпечності харчових продуктів. Тобто, забезпечувати і контролювати якість харчової продукції потрібно на всіх етапах технологічного процесу її виробництва;
- зростаюча увага до екологічних аспектів, а саме: відстежування рівня викидів CO₂, відповідність сучасним вимогам пакування продукції та перехід на альтернативні варіанти пакування.
- зростаюча популярність здорової їжі та органічних харчових продуктів – адаптація рецептів і асортименту (наприклад, знижений вміст жирів, виробництво продуктів, безпечних для споживачів, які страждають на алергію), сертифікація органічного виробництва.

До головних проблем у виробничій сфері сектору харчової та переробної промисловості, які стримують повноцінний вихід української продукції на міжнародний ринок відносяться [1]:

- порівняно низька продуктивність праці у поєднанні з високими витратами;
- нездатність постачати достатньо високий обсяг продукції, щоб бути привабливим для міжнародних клієнтів;
- місцеві компанії, насамперед, бажають продавати вже наявну продукцію і неохоче змінюють свій асортимент/технології відповідно до попиту на ринку;
- обмежена купівельна спроможність на внутрішньому ринку;
- недостатня науково-дослідна діяльність, запровадження інновацій та застосування сучасних технологій;
- недостатній контроль якості та сертифікації у сфері безпечності харчових продуктів та сільського господарства.

Стандарти ЄС є найжорсткішими у світі [1], і вони все частіше запроваджуються в інших країнах. Українські виробники харчової продукції повинні будуть дотримуватися вимог двох видів нормативно–правових актів – щодо санітарних та фітосанітарних заходів (SPS), предметом яких є безпечність продуктів та контроль над поширенням хвороб; та технічних вимог (якість маркування, маркетинг продукції). До санітарних та фітосанітарних заходів відносяться: контроль якості продуктів, контроль вмісту контамінантів, контроль залишків пестицидів та ветеринарних препаратів; а також відстеження і прозорість процесу виробництва та переробки продукції.

Спостерігається підвищення вимог екологічності виробництва і екологічності продукції. Забезпечення таких показників як енергоємність, матеріалоємність виробництв,

відповідність шкідливих викидів встановленим нормам має велике значення. Крім якості самого продукту, споживачами висуваються вимоги до способу його пакування, оскільки повсюдне застосування пластику викликає особливу занепокоєність. Сучасні пакувальні матеріали повинні залишатися безпечними для харчових продуктів (не повинні пошкоджувати продукти, повинні запобігати потраплянню або переміщенню шкідливих речовин, а також захищати їх цілісний стан, подовжувати термін придатності продуктів) а також нести мінімальну шкоду довкіллю.

Структура українського експорту практично не змінилася з часів переходу до ринкової моделі економіки і зберігає значну залежність від кількох відносно низькотехнологічних експортних продуктів, виробництво яких, зазвичай, не вимагає високої кваліфікації. Відповідність української харчової продукції наведеним вище тенденціям багато в чому залежить від технічного стану переробних і харчових підприємств. За даними Держстату України [2] ступінь зносу основних засобів переробної промисловості в 2020 р. становить 63%. Такі дані говорять про те, що підвищення технічного рівня обладнання переробних і харчових виробництв дозволить виробляти більше продукції, що відповідає міжнародним стандартам та суттєво сприятиме підвищенню конкурентоспроможності харчової продукції на міжнародних ринках.

Таким чином, на основі вище наведеного, можемо зробити висновок: покращення технічного рівня переробних і харчових підприємств є одним з основних шляхів підвищення конкурентоспроможності харчової продукції як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках, що досягається створенням нових сучасних підприємств та модернізацією існуючих виробництв.

Основними напрямками модернізації і надалі залишаються:

- збільшення продуктивності технологічного обладнання переробних і харчових виробництв;
- впровадження інновацій, підвищення ефективності роботи обладнання, зменшення його енергоспоживання, підвищення якості переробки сировини та виходу кондиційної продукції;
- впровадження автоматичних засобів контролю та регулювання технологічних параметрів виробництва, контролю якості продукції, контролю за викидами в довкілля;
- підвищення рівня гнучкості виробництва, забезпечення можливості змінювати параметри виробництва продукту залежно від якості сировини, вимог споживачів, розширення асортименту продукції; забезпечення безперервності виробництва;
- розробка альтернативних видів упаковки харчових продуктів та обладнання для її використання, розробка обладнання для утилізації використаної упаковки.

Література:

1. Секторальна експортна стратегія 2019-2023 “Харчова і переробна промисловість України” (дослідження). - Режим доступу <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=515d8680-59af-417d-b782-ebbe388f3dd3&title=SektoralnaEksportnaStrategiiakharchovaIPererobnaPromislovistUkraini-doslidzhennia-UkrainskoiuMovoju> . 2. Статистичний щорічник України 2020. / за ред. Вернера І. Є., Державна служба статистики України. – К., 2021. – 455 с.